



Tadqiqot.uz



ANJUMAN | КОНФЕРЕНЦИЯ | CONFERENCES

O'ZBEKISTONDA MILLIY TADQIQOTLAR: DAVRIY ANJUMAN

DAVRIYLIGI: 2018 | 2022

ALBERT EYNSHTEYN
(1879-1955)

2022
YANVAR
№36



CONFERENCES.UZ

Toshkent shahar, Amir
Temur ko'chasi, pr.1, 2-uy.



+998 97 420 88 81



+998 94 404 00 00

www.taqiqot.uz



www.conferences.uz

**ЎЗБЕКИСТОНДА МИЛЛИЙ
ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ
АНЖУМАНЛАР:
12-ҚИСМ**

**НАЦИОНАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
УЗБЕКИСТАНА: СЕРИЯ
КОНФЕРЕНЦИЙ:
ЧАСТЬ-12**

**NATIONAL RESEARCHES OF
UZBEKISTAN: CONFERENCES
SERIES:
PART-12**

ТОШКЕНТ-2022



УУК 001 (062)
КБК 72я43

“Ўзбекистонда миллий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” [Тошкент; 2022]

“Ўзбекистонда миллий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” мавзусидаги республика 36-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 31 январь 2022 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2022. - 9 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн даврий анжуманлар Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишиланган.

Ушбу Республика илмий анжуманлари таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илгор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳтил қилинган конференцияси.

Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1.Хуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б.,ю.ф.н. Юсувалиева Раҳима (Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2.Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна(Фаргона давлат университети)

3.Тарих саҳифаларидағи изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4.Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган мухандислик-қурилиш институти)

5.Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шохида Юсуповна (Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети)

6.Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна(Андижон давлат университети)

7.Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш худудий маркази)



8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Раҳматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Воҳидова Меҳри Ҳасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидағи инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят ҳалқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброҳимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобоҳонов Олтибой Раҳмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариеv Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Мусиқа ва ҳаёт

Доцент Чариеv Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманганд мухандислик-курилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманганд мухандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.Ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаҳхоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)



22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўқтам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулdir.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

**МАДАНИЯТ ВА САНЪАТ СОҲАЛАРИНИ
РИВОЖЛАНТИРИШ**

1. Yakubova Nafisa Odiljanovna

GRAFIK FAOLIYAT VA UNING TARBIYAVIY AHAMIYATI 7



МАДАНИЯТ ВА САНЪАТ СОҲАЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

GRAFIK FAOLIYAT VA UNING TARBIYAVIY AHAMIYATI.

Yakubova Nafisa Odiljanovna

Guliston davlat universiteti o'qituvchisi.
nafisaodiljonovna@gmail.com +998975692991.

Annotatsiya: Geometrik tasavvurlarini shakllantirish, ularning fazoviy tasavvurini kengaytirish, konstruktiv va ixtirochilik qobiliyatlarini oshirish, geometrik qonun qoidalar asosida rivojlantrish bilan kasbiy ixtisoslikdagi xodimlarga zarur bo'lgan sifatlarini paydo qilishda katta rol o'yndaydi.

Kalit so'zi: Chizma, qobiliyat, tasavvur qilish, fazoviy tasavvurlarini shakillantrish, idrok, modellashtirish, fa'oliyat.

Abstract: Plays an important role in the formation of geometric representations, the expansion of their spatial imagination, the development of constructive and inventive skills, the development of geometric laws in accordance with the rules, the development of qualities necessary for professionals.

Keywords: Drawing, abilities, imagination, the formation of spatial imagination, perception, modeling, activity.

Grafik faoliyat tabiat va tehnikani ko'rgazmali idrok etish, predmetlarini obrazli – belgili modellash vositasida ularning tuzilishi va fazoviy munosabatlarini chiqurroq o'rganish va shu bilan birga ko'z bilan ko'rib bo'lmaydigan jarayonlar va hodisalarni sinchiklab o'rganishda yordam beradi.

Shuningdek, grafik faoliyat o'quvchilarning aqliy rivojlanishini o'stirishda predmetlarni ko'z bilan idrok etish samaradorligini o'sishida, fazoviy faraz va hotira jarayonini faollashtirishda va mantiqiy tafakkurni rivojlantrishda muhim ahamiyatga ega.

Ta'lim jarayoni ko'ngildagidek tashkil etilsa, bu faoliyat shahsning har tamonlama kamol topishiga ta'sir etadi. Ayniqsa, o'quvchilarda ijodga intilish, bunyodkorlik, loyhalash va rasionalizatorlik takliflarini olg'a surish, yangilikka intilish, obrazli – belgili tajribalarni o'tkazish kabi sifatlarni rivojlantridi.

Grafik faoliyat haqida so'z borarkan, avvalambor faoliyatning o'zini tahlil qilib chiqish lozim. Psihalogiyada faoliyat insон hayotining, uning voqelikka nisbatan faol munosabatining ro'yobga chiqish formasi deb tushuniladi.

Har qanday faoliyat muayyan maqsadgamuvofiq yo'naltirilgan ongli ravishda amalgalashiriladigan harakatlar yig'indisidan iborat. Faoliyat asosan – o'zin, o'qish mehnatdan iborat.

Grafik faoliyat deganda insonning grafik tasvirlar yasashdagi faoliyati tushuniladi. Shuning uchun ham biz, grafik faoliyat deganda, atrofimizdagi bizni o'rabi turgan moddiy dunyo va hodisalarni belgili obrazlar vositasida grafik tasvirlash jarayonini tushunamiz. Narsalarning real xususiyatlarini ularning tasvirlari bo'yicha tahlil qilish (chizmani o'qish) grafik faoliyatning muhim turidir. Chizmani tuzish va uni o'qish, bular har hil tushunchadir. Ammo bu tushunchalar ko'pincha bir – biri bilan o'zaro shunday kirishib ketadiki, bularni ajratib ko'rsatishda katta qiyinchiliklar tug'iladi.

Masalan, chizmani yasash jarayonida uni o'qish doimo nazorat qilish vazifasini bajarib, alohida harakat sifatida chizmani yasashdai rafik faoliyatni boshqarib boradi. Bu holda chizmani o'qish tasvirni yasashga qaratilgan grafik faoliyatning bitta bo'g'ini hisoblanadi.

Hozirgi zamon ishlab chiqarishida chizmaga g'oyat katta talablar qo'yilomoqda, bu talablarning bu talablarning barchasidan habardor bo'lish, chizmani bajarishda qabul qilingan belgili obrazlarni tushuna bilish chizmachilik mutahasislari uchun zarur.

Ishlab chiqarishning hamma bo'g'inalarini kompleks avtomatlashtirish va mehanizasiyalashtirish inson faoliyatining mazmuni va hususiyatini sezilarli ravishda o'zgartirib yubormoqda.



Insoning harakat operasiyalari mashinalar ihtiyyoriga, shu bilan birga turli ma'lumotlarni qabul qilib, uni fikran qayta ishlash bilan bog'langan aqliy operasiyalarnig salmog'i sezilarli darajada oshib bormoqda. Ishlab chiqarish electron hisoblash qurulimalari va programmali boshqariladigan mashinalarning kiritilishi bilan bu operasiyalar murakkablashib bormoqda.

Agar jamiyat ishlab chiqarish kuchlari rivojlanishining mu'ayyan bosqichlarida insonning grafik savodxonligi obektlarning grafik modellariga ko'ra ish olib boorish uquvi bilan belgilangan bo'lsa, hozirgi davrga kelib abstract va simvolik shakilda sxematik va belgili modellar bilan tez – tez ish ko'rishga to'g'ri kelmoqda.

Hozirgi vaqta insonning grafik tayyorgarlik saviyasi grafik tasvirlar yasash texnikasini egallash darajasi bilan emas, balku uni obrazli – belgili modellarni fikran almashtirishga qay darajada tayyor ekanligi uning obrazli tafakkuri bilan aniqlanadi. Inson faoliyatida texnikaning roli chuqurroq tahlil qilib ko'rilsa, quydagi ikki hulosaga kelish mumkin. Birinchidan, insonning obrazli tafakkur qilish qobiliyatini rivojlanishiga, uning fazoviy tasavvurini qo'zg'aluvchanligiga bo'lgan talablar oshib bormoqda.

Bunday rivojlanishning muvaffaqiyatli ta'limning mazmuni va o'qitish metodlarini takomillashtirilishiga bog'liq. Hech bir o'quv predmeti o'quvchilarining fazoviy tasavvurini chizmachilikdek rivojlantira olmadi.

Ikkinchidan, predmetning fazoviy hususiyat va munosabatlari haqida axborotlar berish va ularni saqlashda grafik vositalarning ro'li misilsiz oshib bormoqda.

Shu boisdan tehnika tili bo'lmish chizmaning ro'li ortib bormoqda. Ayniqisa, umumiyligi ta'lim va hunar maktablarida umumtehnika va mahsus predmetlarni grafik savodhonlikka ega bo'lmay turib o'zlashtirib bo'lmaydi.

Grafik faoliyatning ahamiyati haqida so'z borar ekan, uning o'quvchi – yoshlarga ko'rsatadigan tarbiyaviy ta'sirini ham o'rganish lozim.

Chizmachilik darslarida tarbiyaviy ishlarning muvaffaqiyati ko'p jihatdan o'qituvchining siyosiy – g'oyaviy tayyorgarligiga, maktab oldiga jamiyat tomonidan qo'yilgan eng muhim masalalarni tushuna bilishiga bog'liq chizmachilik o'qtuvchilari kelajak jamiyat kishilarini tarbiyalashdek muhim ishga o'z hissalarini qo'shmoqlari darkor. Bu qo'shiladigan hissani to'laqonli bo'lishi uchun chizmachilik o'qitish jarayonidagi tarbiyaviy ishlarning maqsad va vazifalarini aniq va ravshan tushunmoq zarur. Shunga qaramay, hozirgi vaqtga qadar chizmachilik darslarida tarbiyaviy ishlarga oid bironta tadqiqod yoki tavsiya respublikamizda mavjud emas. Bu, ayniqisayosh o'qtuvchilarga muayyan qiyinchilik tug'diradi.

Chizmachilik o'qitish jarayonida o'quvchilarga o'tkaziladigan tarbiyaviy ta'sirlar xilma – xil bo'lishidan qatiy nazar, ulardan eng muhumlarini aytib o'tish lozim.

- O'quvchining obro'si va shahsiy namunasi orqали bolalarga tarbiyaviy ta'sir o'tkazish. O'quvchilarga shahsiy namuna ko'rsatish kerak. O'quvchilarga tomonidan doskada bajarilan chizma, aniq, ravshan va chiroyli bo'lib o'quvchilarni harakatlantiradigan darajada bo'lish kerak.

- Chizmachilik predmetning mazmuni orqali o'quvchilarga tarbiyaviy ta'sir ko'rsatish. O'quvchilarga dialektik materialistik dunyo qarash elementlarini mifik chizmachilik kursining alohida ko'rsatmalari bilan bog'lab amalgalashish kerak.

- Darsning tashkiliy jarayonida va o'qitish metodlari orqali o'quvchilarga tarbiyaviy ta'sir ko'rsatish. Darsni va ish o'rinnarini to'g'ri tashkil etish o'quvchilarda intizom va ijtimoiy mulknini asrab – avaylash kabi hislatlarni tarbiyalaydi. O'quvchilarga o'qitishning turli uslublarini qo'llab o'quvchilarda fazoviy tasavvurni rivojlantrib, chizma asboblaridan foydalananishda ehtiyyot bo'lish, grafik yasashlarda anqlik va tartiblilik, topqirlik kabi xislatlarni tarbiyalaydi.

Mana shu tarbiyaviy ishlarning hamma o'rganilayotgan o'quv materyallarining tarkibiy qisimlari. Shuning uchun ham ta'lim va tarbiyaning uzviy bog'liqligini hisobga olib, odadta “Ta'lim – tarbiya jarayoni” degan tushuncha ishlataladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zA- O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisiga Murojatnomasi. 2020yil 24-yanvar.
2. U. Abdullayev. Chizmagemetriya va chizmachilik asoslari. 1999 y.
3. “Umumiyligi o'rta ta'lim maktablarida chizmachilik ta'limi konsepeksiysi” 1995-y.
4. R. Xorunov. “Chizmagemetriy akursi” Toshkent, O'quvchi – 1999-y.
5. A. Umronxo'jaev. “Maktabda chizmachilik o'qitishni takomillashtirish” Toshkent, O'quvchi – 1993-y.

ЎЗБЕКИСТОНДА МИЛЛИЙ ТАДКИКОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 1-ҚИСМ

(12-қисм)

**Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусаҳҳих: Файзиев Фарруҳ Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев**

Эълон қилиш муддати: 31.01.2022

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Tel: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000